

Jagoda Nowak
Biblioteka Jagiellońska
jagoda.nowak@uj.edu.pl

Biblioteka = przyjazne miejsce

Streszczenie: Autorka prezentuje kwestie dotyczące zarówno współczesnego postrzegania biblioteki i bibliotekarza, jak i ich funkcji jako miejsc trzecich. Przedstawia bibliotekarski impresariat, prezentując działania tego typu na konkretnych przykładach.

Słowa kluczowe: biblioteka, miejsce trzecie, funkcje biblioteki, imprezy biblioteczne, praca z czytelnikiem, formy pracy z czytelnikiem

Biblioteka jaka jest...

Parafrazując znane powiedzenie można powiedzieć: Biblioteka jaka jest, każdy widzi. Ale czy na pewno? Obraz biblioteki jako *instytucji, która pełni określone funkcje społeczne poprzez planowe gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów oraz informowanie o nich, a której podstawowymi elementami są zbiory, użytkownicy i lokal wraz z wyposażeniem*¹, jest to obraz znacznie uproszczony i nie prezentuje choćby połowy tego czym obecnie są i jakie zadania realizują biblioteki. Przeszarżowane postrzeganie biblioteki wyłącznie jako: skarbnicy, świątyni, laboratorium², lub miejsca mającego z jednej strony ukryć książkę, a z drugiej zaś umożliwić jej odnalezienie³ redukuje jej działalność jedynie do ochrony, zapominając o szeregu działań związanych z jej upowszechnianiem, promowaniem⁴ i angażowaniem czytelników do partycypacji. W związku z powyższym można skupić się właśnie na tym, co sprawia, że biblioteki i jej pracownicy nie tylko mogą być postrzegani jako strażnicy dóbr kultury, ale także jej animatorzy.

Biblioteka to

Miejsce spotkań - przestrzeń do działania, materia i duch, byt i kultura, gdzie „duch” miejsca postrzegany jest jako *kultura symboliczna biblioteki, która kreuje jej codzienną rzeczywistość, doceniając jednocześnie rolę organizacji materialnej umożliwiającej funkcjonowanie biblioteki*⁵, takie rozróżnienie na przestrzeń i miejsce jest celowe. Wskazuje ono bowiem na konieczność jednoczesnego dbania zarówno o materialny zasób biblioteki (w tym wnętrza), jak i o atmosferę panującą w tej przestrzeni. Tak by czytelnik czuł się dobrze i mógł w pełni korzystać z możliwości biblioteki, nie tylko jako miejsca do nauki i zdobywa-

¹Biblioteka, W: *Wielka Encyklopedia PWN*. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2001. ISBN 83-01-13357-0.

²TOKARSKA, A. Biblioteka w przestrzeni informacyjnej. W: Tokarska, A. (red.). *Bibliotekarstwo*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2013, s. 24-25. ISBN 978-83-61464-95-2.

³ECO, U. *O bibliotece*. Warszawa: Świat Książki - Bertelsmann Media, 2007. ISBN 978-83-247-0682-2.

⁴Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej
Dz. U. z 2012 r., poz. 406.

⁵KRUSZEWSKI, T. *Przestrzeń biblioteki: o symbolicznej, fizycznej i społecznej obecności instytucji*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2012. ISBN 978-83-231-2944-8.

nia wiedzy, ale także przestrzeni towarzyskiej i strefy relaksu⁶. Mając na uwadze powyższe aspekty miejsca i przestrzeni, biblioteka idealnie wpisuje się w teorię tzw. miejsca trzeciego Raya Oldenburga. Według autora, „trzecie miejsce” to miejsce odpoczynku, nie tylko od pracy, lecz także od wykonywanych na co dzień rutynowych czynności. Jest neutralną przestrzenią, w której spędzamy wolny czas, spotykamy przyjaciół, odpoczywamy po pracy zawodowej, pracach domowych, nabieramy oddechu przy filiżance kawy. *„Trzecie miejsce” wzmacniają w nas poczucie przynależności do otoczenia, oraz więzi z innymi – znanymi lub potencjalnie bliskimi nam osobami. Jest to miejsce, w którym tętni życie lokalnej społeczności, gdzie rodzą się nowe pomysły, utrwalają się lub ewoluują ważne w danym środowisku wartości*⁷. Biblioteki powinny być przyjaznymi przestrzeniami wspomagającymi uczenie się, zdobywanie rozmaitych doświadczeń życiowych oraz zawiązywanie tradycyjnych relacji międzyludzkich.

Za jedno z głównych wyzwań na najbliższe lata, biblioteki winny postawić sobie stworzenie we własnych strukturach przyjaznego miejsca na spotkania towarzyskie, które przyciągnie nie tylko stałych użytkowników biblioteki, ale także młodych ludzi⁸. Dodatkowo biblioteka powinna stawać się miejscem, w którym jej działania, choćby w części, będą podporządkowywać się wymogom odbiorców zgodnie z koncepcją kultury proklienckiej⁹. Wynika to z faktu, że instytucje kultury realizując założenia zarządzania publicznego muszą brać pod uwagę również diagnozę potrzeb społecznych. Wówczas społeczność, dla której funkcjonuje staje się jej klientem a *znając jego potrzeby, można odpowiedzieć na nie trafną usługą bądź produktem*¹⁰.

Elementem przyciągającym czytelników nie tylko do korzystania z biblioteki jako takiej, ale także do współuczestnictwa w wydarzeniach przez nią organizowanych jest osoba bibliotekarza. Z jednej strony postrzeganego jedynie jako *wykwalfikowanego pracownika zatrudnionego zawodowo w bibliotekarstwie*¹¹, z drugiej zaś, coraz częściej raczkującego w tej roli animatora kultury czyli osoby, która *kształtuje więzi międzyludzkie i więzi ze światem kultury, pobudza do twórczych inicjatyw i twórczego życia*¹². Podejmując konkretne działania, bibliotekarz daje swoim użytkownikom możliwość obcowania z kulturą (bardzo szeroko pojmowaną), światem wirtualnym, innymi ludźmi lub grupami funkcjonującymi w danym środowisku lokalnym.

Dzięki temu biblioteka buduje kapitał społeczny, który może być organizowany przez instytucję lub wokół niej, ale tak naprawdę jest tworzony poprzez „spontaniczne zachowania

⁶LIN, H., PANG, N., LUYT, B. Is the library a third place for young people? *Journal of Librarianship and Information Science* 2015, Vol. 47(2) 145-155. DOI: 10.1177/0961000614532303.

⁷KOSZOWSKA, A. *Jacek Maness o teorii Biblioteki 2.0 oraz tym, co Web 2.0 oznacza dla bibliotek* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/2007/85/a.php?koszowska>.

⁸RASMUSSEN, C. H., JACHMUSEN, H. *The fall and rise of physical library* [on-line] [dostęp 19.07.2016] <http://eprints.rclis.org/handle/10760/12925>.

⁹TOKARSKA, A., dz. cyt., s. 22.

¹⁰KRAJEWSKI, M. Instytucje kultury a uczestnicy kultury. Nowe relacje. W: Śliwa, M. (red). *Strategie dla kultury. Kultura dla rozwoju. Zarządzanie strategiczne instytucją kultury*. Kraków: Małopolski Instytut Kultury, 2011, s. 26-37. ISBN 978-83-61406-44-0.

¹¹Bibliotekarz, W: *Podręczny słownik bibliotekarza*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2011. ISBN 978-83-61464-39-6.

¹²JEDLEWSKA, B. Animator kultury - zawód przyszłości. W: *Animacja społeczno-kulturalna wobec przemian cywilizacyjnych: animacja - animator i jego kształcenie; Czterdziestolecie Państwowego Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu*. Wrocław: "Silesia", 2000. ISBN 83-85689-09-5.

społeczne”. Oznacza to, że instytucje takie jak biblioteki, organizując rozmaite działania, dają użytkownikowi możliwość zaangażowania się w życie zarówno samej biblioteki, jak i społeczności lokalnej. Jednak, to czy dany czytelnik „się zaangażuje” zależy od niego samego. To on rozważa, czy dane przedsięwzięcie jest warte zainwestowania jego wysiłku, czy też nie. Zatem w tym przypadku, kapitał społeczny *jest zdolnością wynikającą z rozpowszechnienia zaufania w obrębie społeczności lub jego części. (...) różni się od innych form kapitału ludzkiego tym, że jest tworzony i przekazywany za pośrednictwem mechanizmów kulturowych: religii, tradycji, historycznego nawyku*¹³.

Wspieranie rozwoju kapitału społecznego biblioteki i jej funkcji jako miejsca trzeciego wiąże się z jeszcze jednym ważnym aspektem - dzielenia przestrzeni. Jest on szczególnie istotny zwłaszcza w momencie gdy zaczynamy myśleć o organizowaniu większych przedsięwzięć/imprez bibliotecznych, z którymi wiąże się konieczność współegzystowania bibliotekarza z większą grupą uczestników w jednym czasie, miejscu i przestrzeni. *Posiadanie przestrzeni to posiadanie władzy*¹⁴ a punkt ciężkości w posiadaniu władzy w przestrzeni bibliotecznej przez wieki ulegał zmianom. Początkowy nacisk położony głównie na gromadzeniu i ochronie zbiorów, z czasem przechodził w gromadzenie dla udostępniania, po to by ostatecznie zatrzymać się na realizacji potrzeb czytelników. I pomimo podejmowania starań wychodzenia naprzeciw oczekiwaniom użytkowników, wciąż pod względem „dzierżenia władzy” w bibliotece jej pracownicy stoją na z góry silniejszej pozycji wynikającej z:

1. utartego przez wieki schematu, w którym bibliotekarz niczym „cerber” broni dostępu do zbiorów, zasobów, informacji i wiedzy, jest strażnikiem, który „zarządza ciszą” i z katedry ma baczenie na działania czytelników;
2. designu – wyznaczającego układ i wystrój wnętrza, odległości oraz strefy dla czytelnika i bibliotekarza;
3. względów architektonicznych – dzielących przestrzeń biblioteki na publiczną i dla personelu bibliotecznego;
4. zasad funkcjonowania biblioteki – poprzez ustalenie godzin otwarcia, wyznaczenie zakresu oferowanych usług oraz uchwalenie regulaminu i wymogów formalnych zastania czytelnikiem¹⁵.

W związku z powyższym można się zastanawiać jak władza bibliotekarza i pewna jego wyższość nad czytelnikiem może zostać pogodzona z realizowaniem usług bibliotecznych? W tym organizowaniu imprez, które przecież w znacznym stopniu zwiększają władztwo czytelnika? Odpowiedź jest prosta – kompromis. Tylko oddanie części władzy bibliotekarza jego czytelnikom i jej właściwe wykorzystanie przez nich, daje szansę na stworzenie partnerskich relacji, w której każda ze stron może wyciągnąć dla siebie jakąś naukę.

Biblioteka organizuje imprezę

Przyczynkiem do tworzenia takich partnerskich relacji są różne formy pracy z czytelnikiem wynikające bezpośrednio z realizacji podstawowych funkcji biblioteki jako instytucji kultury. Praca z czytelnikiem postrzegana jest jako *metoda obsługi czytelnika, wymagająca znajomości zasad psychologii i pedagogiki, polegająca na zapoznaniu się z potrzebami*

¹³FUKUYAMA, F., *Zaufanie: kapitał społeczny a droga do dobrobytu*. Warszawa; Wrocław: Wydaw. Naukowe PWN, 1997. ISBN 83-01-12488-1.

¹⁴KRUSZEWSKI, T., dz. cyt., s. 432.

¹⁵Tamże, s. 434-452.

czytelnika i kierowaniu przez lekturę jego kształcenia¹⁶. Jest to także jeden z integralnych bibliotecznych procesów, powiązany strukturalnie z pozostałymi procesami bibliotecznymi, a szczególnie z usługami, więc z udostępnianiem i informowaniem¹⁷. Realizacja działań w obszarze pracy z czytelnikiem wiąże się przede wszystkim z zaspokajaniem potrzeb edukacyjnych, informacyjnych i rozrywkowych czytelników co jest bezpośrednim następstwem realizacji funkcji informacyjnej, edukacyjnej, rozrywkowej, obywatelskiej, intelektualnej, estetycznej oraz substytutowanej instytucji. Z kolei z punktu widzenia biblioteki jako impresariatu czyli *instytucji, która zajmuje się organizowaniem imprez*¹⁸ najważniejsze jest prowadzenie działalności kulturalnej, czyli m.in. praca z czytelnikiem zbiorowym i grupowym.

Zbiorowe formy pracy z czytelnikiem wiążą się z organizowaniem imprez kulturalnych dostępnych dla ogółu użytkowników lub konkretnej ich grupy np. seniorów¹⁹. Jej cechą charakterystyczną jest próba oddziaływania prowadzącego na większą grupę uczestników, zgromadzoną w jednym miejscu i czasie. Wprawdzie posiada ona większy zasięg niż pozostałe formy, jednak uzyskany jest on często kosztem skuteczności i jakości przekazu. W obszarze zbiorowych form pracy z czytelnikiem można wyróżnić wszelkie działania, w których zakłada się bierny lub czynny udział uczestników (prelekcje vs warsztaty). A także takie o charakterze profesjonalnym lub amatorskim (konferencja naukowa vs teatrzyk dziecięcy).

Grupowe formy pracy z czytelnikiem w odróżnieniu od form zbiorowych charakteryzują się większą skutecznością i produktywnością działań. Cecha ta wynika przede wszystkim z faktu, że członkowie grupy nie stanowią przypadkowego zlepku osób a zbiór jednostek, mających przynajmniej jedną wspólną cechę – wszyscy chcą zaspokoić swoje konkretne oczekiwania np. nauczyć się hiszpańskiego. Praca z taką grupą jest moderowana przez prowadzącego jednak wzajemne interakcje uczestników sprawiają, że członkowie grupy komunikują się ze sobą sprawniej i pracują wydajniej, zmierzając do realizacji wspólnego celu. Typowymi przykładami tego typu pracy z czytelnikiem są np. zespoły i koła zainteresowań oraz kluby dyskusje²⁰.

Wszystkie wymienione powyżej formy są w różny sposób realizowane w poszczególnych bibliotekach a ich dobór zależy jedynie od efektu jakie bibliotekarze chcą osiągnąć. Bo wiem realizowanie imprez kulturalnych *pomaga [...] pokazać bibliotekę jako miejsce, które żyje, które nie jest tylko ponurym budynkiem z książkami. Imprezy organizowane w bibliotekach przyciągają publiczność, co daje możliwość zwiększenia grona czytelników, zachęcić do korzystania z oferty. Biblioteki mogą także stać się dzięki nim miejscem, w którym toczy się życie kulturalno-społeczne danego regionu*²¹. Oprócz podziału imprez kultural-

¹⁶Praca z czytelnikiem, w: *Podręczny słownik bibliotekarza*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2011. ISBN 978-83-61464-39-6.

¹⁷WOJCIECHOWSKI, J. *Praca z użytkownikiem w bibliotece*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2000. ISBN 83-87629-49-9.

¹⁸Impresariat, W: *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego*. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2003-. ISBN 83-01-12837-2.

¹⁹ŁAKOMY, A., Działalność usługowa bibliotek W: Tokarska, A. (red.). *Bibliotekarstwo*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2013, s. 483-491. ISBN 978-83-61464-95-2.

²⁰WOJCIECHOWSKI, J. dz. cyt., s. 167-168.

²¹KOSIK, E. *Kreowanie wizerunku bibliotek poprzez imprezy społeczno-kulturalne* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/418/582>.

nych organizowanych przez bibliotekę ze względu na grupę odbiorczą (dzieci, dorośli, seniorzy), dostęp (ogólnodostępne, zamknięte) a także stopień profesjonalizacji i zaangażowania uczestników, można również wyszczególnić wydarzenia lokalne, regionalne, ogólnopolskie i międzynarodowe. Każdy z tych typów wymaga innej organizacji i poziomu zaangażowania ze strony biblioteki. Niektóre z nich przygotowują sami bibliotekarze, inne zaś wymagają współdziałania zarządu biblioteki i współpracy z innymi instytucjami, organizacjami, partnerami i sponsorami.

By zorganizować wydarzenie społeczno-kulturowe należy przede wszystkim zastanowić się, czy planowana data wydarzenia oraz czas jego trwania, w kontekście harmonogramu działań całej biblioteki w ogóle jest możliwa do realizacji. Niezbędne jest również oszacowanie kosztów przedsięwzięcia – i nie chodzi tu tylko o pieniądze. Każde organizowane przez bibliotekę wydarzenie wymaga zainwestowania zarówno czasu jak i nakładu pracy bibliotekarzy. Kolejno niezbędne staje się ustalenie ile osób należy zaangażować w przygotowania, jakie zaplecze lokalowo-techniczne będzie potrzebne, oraz które oddziały biblioteki także muszą się włączyć do pracy. Planując wydarzenie trzeba zastanowić się nad tym czy spotkanie będziemy prowadzić samodzielnie, czy też uzyskamy wsparcie w postaci prelegenta. Jeśli sami prowadzimy zajęcia do listy naszych zadań dochodzi merytoryczne przygotowanie spotkania. Z kolei, jeśli decydujemy się na kogoś z zewnątrz, musimy taką osobę znaleźć, spróbować nawiązać z nią współpracę oraz pozostawać „pod telefonem” w razie jakichkolwiek pytań.

Organizowanie imprezy bibliotekarskiej może od nas również wymagać rozwiązania kwestii formalnych związanych z podpisywaniem różnorodnych umów i porozumień. Wówczas zgodnie z przyjętym w bibliotece system obiegu dokumentów będzie nas czekało spotkanie ze wszystkimi osobami, które upoważnione są do sygnowania posiadanych przez nas dokumentów.

Po rozpracowaniu kwestii organizacyjnych przychodzi czas na zastanowienie się nad sposobem rekrutacji uczestników, przygotowaniem działań promocyjnych oraz podjęcie współpracy z prelegentami lub samodzielne opracowanie zajęć/wystąpień. W momencie, gdy szczęśliwie wszystko uda się zorganizować, a imprezę mamy już za sobą, należy skrupulatnie rozliczyć wypożyczony sprzęt, wynajęte sale, przygotowane materiały, współpracę oraz ilość i satysfakcję uczestników. Tak w telegraficznym skrócie, bez zagłębiania się w niuanse poszczególnych etapów można przedstawić organizowanie wydarzenia społeczno-kulturalnego w bibliotece. W zależności od zasięgu imprezy oraz potrzeb, lista działań wydłuża się lub skraca, jednak bardzo płynnie i dynamicznie oscyluje wokół wymienionych powyżej elementów.

Przykłady bibliotekarskiego impresariatu

Odnosząc się do wszystkiego co dotychczas na temat biblioteki jako organizatora imprez zostało napisane, poniżej zaprezentowane zostaną cztery przykładowe wydarzenia, w które biblioteki mogą się zaangażować, lub z których mogą czerpać inspirację. Do ich prezentacji przyjęto typologię wg zasięgu inicjatywy. W związku z powyższym wyszczególniamy działania o charakterze:

- lokalnym – lekcje biblioteczne,

- regionalnym - Dyskusyjne Kluby Książki,
- ogólnopolskim – Ogólnopolski Tydzień Bibliotek,
- międzynarodowym – Światowy Tydzień Przedsiębiorczości.

Przykładami inicjatyw lokalnych mogą być wszelkie tematyczne zajęcia edukacyjne. Ich celem bowiem nie jest jedynie tradycyjne zapoznawanie czytelników z zasadami korzystania z biblioteki jak podczas lekcji bibliotecznych, ale przede wszystkim poszerzanie horyzontów uczestników. Takie zajęcia mogą dotyczyć każdego zagadnienia, interesującego dowolną grupę społeczną korzystającą z usług bibliotecznych. Pewną odpowiedź, punkt startowy do prowadzenia zajęć tematycznych mogą stanowić wszelkie próby realizacji założeń np. edukacji regionalnej, globalnej i medialnej dla najmłodszych i młodzieży lub przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu np. dla seniorów, czy osób poszukujących pracy. Takim przykładem zajęć powiązanych bardzo szeroko z edukacją regionalną mogą być spotkania dla dzieci organizowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Skawinie pod bardzo wdzięcznym tytułem „Przedszkolaka podróże małe i duże”. Ten cykl spotkań został zaplanowany w taki sposób, by przybliżyć przedszkolakom sześć regionów naszego pięknego kraju. Zajęcia wprowadzały najmłodszych w kulturę i obyczaje województwa Świętokrzyskiego, Kujaw, Mazowsza, Pomorza, Śląska oraz Poznania.

Idea samych zajęć może wydaje się dość prosta, jednak za sprawą charyzmatycznej bibliotekarki przeczącej wszystkim stereotypom, dzieci były dosłownie wchłaniane w magiczny świat podróży. W celach edukacyjnych pani bibliotekarka nie omieszkała wdrążyć strój ludowy, czy przynieść ogromny plecak turystyczny wypchany po brzegi skarabami stanowiący ubarwienie podróżniczych opowieści. Stosują sztuczki animatora wykorzystującego chusty animacyjne, tańce, zabawy, kolorowe materiały dydaktyczne i multimedialne nauczała dzieci przez zabawę. Z pewnością organizacja całego cyklu spotkań pochłonęła nie mało energii. Konieczne było ustalenie tematyki spotkań i zawężenie ich do fragmentów wiedzy, które mogły być przyswojone przez dzieci. Dodatkowo bibliotekarze musieli odpowiednio ustalić metody kształcenia, dobrać środki dydaktyczne i ustalić jakie rekwizyty najlepiej spełnią swoją edukacyjną rolę²².

Jako inicjatywę lokalną, pod pewnymi względami można uznać realizowane od 2007 r. *Dyskusyjne Kluby Książki* (DKK), organizowane w ramach projektu Instytutu Książki. Ich celem jest promowanie czytelnictwa wśród Polaków, którzy niezależnie od wieku, nie tylko lubią czytać, ale także chętnie wymieniają się spostrzeżeniami nt. lektury. Jest to wprawdzie projekt ogólnopolski, ale ze względów organizacyjnych zgodnie z podziałem administracyjnym zostali wyznaczeni regionalni koordynatorzy w postaci bibliotek wojewódzkich. Organizatorami poszczególnych DKK mogą być zarówno bibliotekarze jak i czytelnicy, jednak każdorazowo nowo powstający klub musi zostać zgłoszony i zarejestrowany na odpowiednim formularzu do koordynatora regionalnego. W przypadku gdy organizatorem spotkań jest biblioteka jedynym czym trzeba się zająć jest wybranie grupy docelowej, promowanie przedsięwzięcia i zorganizowanie poszczególnych spotkań. Z kolei jeśli twórcą klubu dyskusyjnego jest czytelnik musi on zebrać grupę zainteresowanych i zgłosić jej działanie do najbliższej biblioteki publicznej, która będzie zapewniać tej grupie dostęp do książek. W tym przypadku wystarczy, że jedynie twórca grupy założy kartę biblioteczną, gdyż to on będzie odpowiedzialny zarówno za pożyczenie jak i zwrot publikacji.

²²*Przedszkolaka podróże małe i duże* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://biblioteka-skawina.pl/>.

W kwestiach organizacyjnych twórcy projektu uważają, że najlepiej jest zorganizować grupę liczącą od 2 do 12 osób spotykającą się optymalnie raz w miesiącu w dowolnie wybranym miejscu – choć jak wiadomo odwołując się do wszystkiego co dotychczas napisano, to właśnie biblioteka stanowi optymalne miejsce do organizacji tego typu spotkań. Niewątpliwie jednak najważniejszym elementem stanowiącym fundament spotkań grupy DKK jest moderator czyli osoba, która nie koniecznie musi znać się na literaturze, ale która będzie trzymać pieczę nad przebiegiem spotkania. Dobrze jest jeśli moderatorem zostaje wyszkolony do tej roli bibliotekarz. Przeszkolenie na ogół uwzględnia umiejętność pisania recenzji, organizacji i prowadzenia spotkań autorskich, podtrzymywania i kierunkowania toku dyskusji oraz orientowania się w najważniejszych trendach i zjawiskach we współczesnej literaturze światowej²³.

Trzecim przykładem, tym razem inicjatywy ogólnopolskiej, w którą biblioteki mogą się zaangażować jest *Ogólnopolski Tydzień Bibliotek* obchodzony co roku w dniach 8-15 maja od 12 lat. Jest to *akcja społeczna realizowana przez wszystkie rodzaje bibliotek, szkoły, ale także media, wydawnictwa i samorządy. Głównym celem programu jest promocja czytelnictwa, popularyzacja bibliotek, ich pracy i osiągnięć jako ważnego elementu rozwoju intelektualnego oraz kulturalnego Polaków*²⁴. Przedsięwzięcie, którego organizatorem jest Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest dofinansowywane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przy współpracy z serwisem IBUKLibra, a także wydawnictwami: Nasza Księgarnia i Media Rodzina. Co roku organizacja tego wydarzenia wiąże się z rozpisaniem dwóch konkursów - jednego na plakat promujący wydarzenie w danym roku a drugiego na najciekawsze wydarzenie realizowane w jego ramach.

Do organizacji tego przedsięwzięcia co roku od 10 lat m.in. włącza się Biblioteka Politechniki Krakowskiej skupiając wokół siebie liczne grono studentów i sympatyków. Aby w 2016 r. święto mogło zostać zrealizowane, biblioteka nawiązała współpracę nie tylko z uniwersyteckim Radiem Nowinki, które promowało wszystkie działania, ale także pozyskała sponsorów: Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Muzeum Lotnictwa Polskiego, Kijów Centrum oraz firmę ABE-IPS. To właśnie dzięki nim i nakładom pracy bibliotekarzy udało się zorganizować Tydzień Bibliotek obfitujący w rozmaite atrakcje. Uczestnikom dano możliwość wzięcia udziału w szkoleniach uczących wyszukiwania informacji za pomocą Multiwyszukiwarki EBSCO i bazy Scopus. Mogli oni również poznać tajniki Mandelej'a - programu przeznaczonego do zarządzania literaturą.

Ponadto, bibliotekarze zorganizowali dwa konkursy i cztery wydarzenia towarzyszące a wśród nich: wystawę dziesięciolecia uczestnictwa biblioteki w Tygodniu Bibliotek, kącik intelektualnej aktywności i kreatywności a w nim gry, zabawy, rebusy, zagadki z obszarów nauki, techniki, inżynierii, a także akcje „Podaruj książkę” i Bookcrossingu. Dla zachowania tradycji biblioteka wydała „Bibliodniówkę” - gazetkę okolicznościową wydawaną z okazji Tygodnia Bibliotek a idąc z duchem czasu zorganizowała grę miejską pod hasłem „W poszukiwaniu utraconej wolności”. Całość podsumował oczekiwany przez wszystkich piknik, dzięki któremu impreza nabrała jeszcze bardziej przyjaznego a wręcz swojskiego charakteru. Jedną z niewątpliwie najbardziej cieszących - zwłaszcza studentów - atrakcji było obniżenie opłat za przetrzymanie książek o 50%²⁵.

²³Dyskusyjne Kluby Książki [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostęp w: <http://www.institutksiazki.pl/p.dkk.html>.

²⁴Tydzień bibliotek [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://www.sbp.pl/tydzienbibliotek/2016>.

Jak widać powyżej organizowanie imprez bibliotekarskich w dużej mierze polega na połączeniu tradycyjnej, codziennej działalności biblioteki z tematem imprezy oraz z możliwościami jakie biblioteka posiada. Niewątpliwie pozyskanie sponsorów, a tym samym posiadanie wsparcia nie tylko finansowego, ale nawet materialnego np. w postaci książek na nagrody, jest w stanie uatrakcyjnić i podnieść prestiż każdego przedsięwzięcia. Istotne jest również posiadanie specjalistów z różnych obszarów, nawet jeśli jest to perfekcyjna znajomość obsługi jakiegoś programu. Wówczas podczas organizowanych przez nas inicjatyw, możemy świadczyć usługi na najwyższym poziomie bez konieczności poszukiwania prelegentów gdyż nie zawsze nie mając środków uda się pozyskać wartościowego mówcę, który zrobi dla nas coś non-profit i pro publico bono.

Ostatnim przykładem inicjatywy międzynarodowej, w której biblioteka może wziąć udział jest *Światowy Tydzień Przedsiębiorczości* (ŚTP). Jest to międzynarodowy projekt organizowany od 2008 r. w 143 krajach, w tym w Polsce, *promujący świadomy rozwój, aktywną postawę wobec życia i podejmowanie biznesowych inicjatyw*²⁶. W ŚTP Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie uczestniczy już od kilku lat. Jej pracownicy nie tylko sami prowadzą zajęcia, ale także pozyskują partnerów, którzy wyrażają chęć wsparcia wydarzenia swoją wiedzą i doświadczeniem. Organizacją przedsięwzięcia w bibliotece zajmuje się Zespół Czytelni Informacji Biznesowej i Europejskiej (CIBiE). Oprócz kwestii takich jak: znalezienie partnerów, przygotowanie harmonogramu spotkań, przeprowadzenie rekrutacji, przygotowanie zaplecza technicznego, opracowanie scenariusza własnych spotkań, bibliotekarze podejmują się również działań związanych z kontaktem z czytelnikami/uczestnikami oraz promocją.

Oprócz oficjalnych materiałów promocyjnych otrzymywanych od koordynatora regionalnego, zespół CIBiE rok rocznie przygotowuje komunikaty internetowe, plakaty, ulotki, a także dedykowaną stronę www – wszystko to wyłącznie dla organizowanych w bibliotece wydarzeń. Natomiast kiedy oficjalne przygotowania do Tygodnia Przedsiębiorczości ruszą, bibliotekarze są zobligowani do regularnego kontaktowania się z właściwym dla siebie koordynatorem regionalnym, głównie w sprawach: podpisania porozumień, uzgodnienia zasad promocji, sposobu rekrutacji, harmonogramu spotkań i ich rejestracji w odpowiednim serwisie itd. Na tym przykładzie doskonale widać, że nawet jeśli biblioteka jest trybikiem w jakiejś większej inicjatywie, wcale nie oznacza to, że pracy przy jej organizacji będzie mniej. Oczywiście należy respektować ustalenia przyjęte przez organizatora zwłaszcza w kwestiach oficjalnych kanałów promocji (oficjalne plakaty, strony www, logo) oraz ogólnych zasad organizacji, jednak to w rękach bibliotekarzy znajdują się dotarcie z informacją o szkoleniach do pojedynczego czytelnika i społeczności lokalnej. W szczególności gdy przez ogólny szum informacyjny potencjalny uczestnik szkolenia, którego organizatorem jest biblioteka może przegapić informację o organizowanych spotkaniach.

Podsumowanie

Biblioteki jako organizatorzy imprez społeczno-kulturalnych często dysponują odpowiednimi warunkami lokalowymi oraz kadrą posiadającą odpowiednie predyspozycje

²⁵*Program Tygodnia Biblioteki PK 9-13 maja 2016* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://www.biblos.pk.edu.pl/tydzien-bibliotek-2016/program-1>.

²⁶*Fundacja Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://www.tydzienprzedsiębiorczosci.pl/>.

a często i wykształcenie do organizowania takich przedsięwzięć. Dzięki swojej neutralności, otwartości i profesjonalizmowi świadczonych usług dysponują sporym kredytem zaufania społecznego, dzięki któremu mogą swobodnie brać udział w kształtowaniu kapitału społecznego. Coraz częściej ze względu na przyjazne wnętrza, miłą atmosferę, kompetentną obsługę oraz bogatą ofertę usług bibliotecznych instytucje te stają się miejscami trzecimi, nawet jeśli ich czytelnicy nie do końca zdają sobie z tego sprawę. Realizując swoje podstawowe zadania zwłaszcza te związane z pracą z czytelnikiem mogą angażować różne grupy społeczne do współuczestniczenia w tworzeniu biblioteki jako centrum kultury, rozwoju i rozrywki.

Z kolei organizacja imprezy wymaga od biblioteki przedsięwzięcia szeregu kroków i działań. Pierwszym z nich jest weryfikacja posiadanych przez bibliotekę zasobów finansowych, lokalowych, sprzętowych, czasowych oraz kadrowych. Krokiem drugim jest ustalenie celu, tematu, zakresu i formy imprezy oraz podjęcie decyzji czy spotkanie ma mieć profesjonalny, czy amatorski charakter. Już na wstępie należy również skonkretyzować kim będą odbiorcy działań i czy ewentualnie nasze pomysły nie będą wymagały wsparcia sponsorów. Trzecim elementem jest ustalenie lidera/gospodarza, bądź inaczej mówiąc osoby, która będzie bezpośrednio odpowiedzialna za przebieg całej imprezy. To ona wówczas odpowie za ustalenie terminu i lokalizacji przedsięwzięcia, zabukowanie sprzętu i przygotowanie sali oraz przygotowanie niezbędnych materiałów. Czwarty krok przygotowań wiąże się z koniecznością opracowania scenariusza zajęć, jeśli będziemy prowadzić je samodzielnie. Natomiast gdy zdecydujemy się na prelegenta z zewnątrz musimy go najpierw znaleźć a następnie przekonać do współpracy. Krok piąty to ogół kwestii związanych z powiadomieniem publiczności o imprezie, przygotowanie programu oraz zaproszeń, a także opracowanie zasad rekrutacji uczestników. Kiedy impreza z sukcesem się odbędzie pozostaje nam do realizacji jedynie krok szósty, czyli rozliczenie się z wynajętej sali, pobranego sprzętu, wykorzystanych materiałów i liczby uczestników. Każdy z powyższych kroków może być zarówno skrócony jak i rozwinięty i rozbudowany o kolejne elementy. Wszystko to zależy jedynie od charakteru organizowanej przez bibliotekę imprezy²⁷.

Bibliografia:

1. Biblioteka, W: *Wielka Encyklopedia PWN*. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2001. ISBN 83-01-13357-0.
2. Bibliotekarz, W: *Podręczny słownik bibliotekarza*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2011. ISBN 978-83-61464-39-6.
3. Dyskusyjne Kluby Książki [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostęp w: <http://www.institutksiazki.pl/p.dkk.html>.
4. ECO, U. *O bibliotece*. Warszawa: Świat Książki - Bertelsmann Media, 2007. ISBN 978-83-247-0682-2.
5. *Fundacja Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://www.tydzienprzedsiębiorczosci.pl/>.
6. FUKUYAMA, F. *Zaufanie: kapitał społeczny a droga do dobrobytu*. Warszawa; Wrocław: Wydaw. Naukowe PWN, 1997. ISBN 83-01-12488-1.
7. Impresariat, W: *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego*. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2003. ISBN 83-01-12837-2.
8. JEDLEWSKA, B. Animator kultury – zawód przyszłości. W: *Animacja społeczno-kulturalna wobec przemian cywilizacyjnych: animacja - animator i jego kształcenie; Czterdziestolecie Państwowego*

---

²⁷WOJCIECHOWSKI, J. dz. cyt., s. 166.

- Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu*. Wrocław: "Silesia", 2000. ISBN 83-85689-09-5.
9. KOSIK, E. *Kreowanie wizerunku bibliotek poprzez imprezy społeczno-kulturalne* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/418/582>.
  10. KOSZOWSKA, A. *Jacek Maness o teorii Biblioteki 2.0 oraz tym, co Web 2.0 oznacza dla bibliotek* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/2007/85/a.php?koszowska>.
  11. KRAJEWSKI, M. Instytucje kultury a uczestnicy kultury. Nowe relacje. W: Śliwa, M. (red). *Strategie dla kultury. Kultura dla rozwoju. Zarządzanie strategiczne instytucją kultury*. Kraków: Małopolski Instytut Kultury, 2011, s. 26-37. ISBN 978-83-61406-44-0.
  12. KRUSZEWSKI, T. *Przestrzenie biblioteki: o symbolicznej, fizycznej i społecznej obecności instytucji*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2012. ISBN 978-83-231-2944-8.
  13. LIN, H., PANG, N., LUYT, B. Is the library a third place for young people? *Journal of Librarianship and Information Science* 2015, Vol. 47(2) 145–155. DOI: 10.1177/0961000614532303.
  14. ŁAKOMY, A., *Działalność usługowa bibliotek* W: Tokarska, A. (red.). *Bibliotekarstwo*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2013, s. 483-491. ISBN 978-83-61464-95-2.
  15. *Praca z czytelnikiem*, W: *Podręczny słownik bibliotekarza*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2011. ISBN 978-83-61464-39-6.
  16. *Program Tygodnia Biblioteki PK 9-13 maja 2016* [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://www.biblos.pk.edu.pl/tydzien-bibliotek-2016/program-1>.
  17. *Przedszkolaka podróże małe i duże* [on-line] [dostęp 14.07.2016]. Dostępny w: <http://biblioteka-skawina.pl/>.
  18. RASMUSSEN, C. H., JACHMUSEN, H. *The fall and rise of physical library* [on-line] [dostęp 19.07.2016] <http://eprints.rclis.org/handle/10760/12925>.
  19. TOKARSKA, A. Biblioteka w przestrzeni informacyjnej. W: Tokarska, A. (red.). *Bibliotekarstwo*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2013, s. 24-25. ISBN 978-83-61464-95-2.
  20. Tydzień bibliotek [on-line] [dostęp 19.07.2016]. Dostępny w: <http://www.sbp.pl/tydzienbibliotek/2016>.
  21. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej Dz. U. z 2012 r., poz. 406.
  22. WOJCIECHOWSKI, J. *Praca z użytkownikiem w bibliotece*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2000. ISBN 83-87629-49-9.